Tuomas Ojanen
12.3.2026

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

KAA 8/2023 vp Eläinten oikeudet perustuslakiin

Lausunnon ala

"Perustuslakivaliokunta on viimeisimmissä perustuslain muutoksia koskevissa mietinnöissään (esim. PeVM 4/2018 vp, PeVM 10/2006 vp, PeVM 5/2005 vp) todennut, että perustuslain muutostarpeita arvioitaessa on perustuslakivaliokunnan mielestä lähtökohdaksi otettava ajatus perustuslain suhteellisesta pysyvyydestä. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että perustuslain asemaan valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana ei sovi, että siihen kohdistuu jatkuvia muutoksia. Perustuslain muuttamiseen tulee valiokunnan mukaan suhtautua pidättyvästi. Perustuslain muutoshankkeisiin ei valiokunnan mukaan pidä ryhtyä päivänpoliittisten tilannenäkymien perusteella eikä muutenkaan niin, että hankkeet olisivat omiaan heikentämään valtiosäännön perusratkaisujen vakautta tai perustuslain asemaa valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana. Samoissa mietinnöissä valiokunta on myös todennut, että on pidettävä huolta siitä, että perustuslaki antaa oikean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestelmästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. Perustuslain mahdollisia muutostarpeita tulee arvioida huolellisesti ja välttämättömiksi arvioidut muutokset tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta.

Perustuslakivaliokunta pyytää lausuntoanne siitä, millainen näiden kannanottojen luonne on. Valiokunta pyytää teitä ottamaan kantaa erityisesti siihen, tuleeko näitä kannanottoja tulkita valiokunnan harkintaa oikeudellisesti perustuslain 73 §:n tulkinnassa rajaavaksi vai onko kyse enemmänkin oikeudellisesti sitomattomasta valtiosääntöpoliittisista periaatteista. Mikäli katsotte, että nämä periaatteet rajaavat perustuslainsäätäjän toimivaltaa, mihin perustuslain säännökseen kiinnitätte arvionne?"

Arvio

Edellä siteeratut perustuslakivaliokunnan mietinnöissään esittämät kannanotot perustuslain muuttamisesta edustavat "hyvän" perustuslain muuttamisen keskeisiä periaatteita.

Kannanotot heijastelevat myös olennaisilta osin perustuslakien säätämiseen ja muuttamiseen liittyviä yleiseurooppalaisia standardeja. Niitä on koottu muun muassa seuraavaan Euroopan neuvoston *Demokratiaa oikeusteitse* -toimikunnan (ns. Venetsian toimikunta) asiakirjaan "UPDATED COMPILATION OF VENICE COMMISSION OPINIONS AND REPORTS CONCERNING CONSTITUTIONAL

PROVISIONS FOR AMENDING THE CONSTITUTION”, https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/cdl-pi-2023-012-e .
Kuten asiakirjasta ilmenee, Venetsian toimikunta on muun muassa korostanut perustuslain pysyvyyttä ja vakautta sekä sitä, ettei perustuslain muuttamisen tule olla helppoa:

> “The question of constitutional amendment lies at the heart of constitutional theory and practice. Constitutionalism implies that the fundamental rules for the effective exercise of state power and the protection of individual human rights should be stable and predictable, and not subject to easy change. This is crucial to the legitimacy of the constitutional system. At the same time, even quite fundamental constitutional change is sometimes necessary in order to improve democratic governance or adjusts to political, economic and social transformations. To the extent that a society is formed by its written constitution, the procedure for changing this document becomes in itself an issue of great importance. The amending power is not a legal technicality but a norm-set the details of which may heavily influence or determine fundamental political processes.”” (s. 14)

Venetsian toimikunta on myös painottanut sitä, että perustuslain muutoksia tulee valmistella avoimesti ja perusteellisesti laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta.

> “The Venice Commission has previously stressed that “properly conducted amendment procedures, allowing time for public and institutional debate, may contribute significantly to the legitimacy and sense of ownership of the constitution and to the development and consolidation of democratic constitutional traditions over time. In contrast, if the rules and procedures on constitutional change are open to interpretation and controversy, or if they are applied too hastily or without democratic discourse, then this may undermine political stability and, ultimately, the legitimacy of the constitution itself. In this sense, the Commission has repeatedly stressed that a duly, open, informed and timely involvement of all political forces and civil society in the process of reform can strongly contribute to achieving consensus and securing the success of the constitutional revision even if this inevitably takes time and effort. For this to happen, states’ positive obligations to ensure unhindered exercise of freedom of peaceful assembly, freedom of expression, as well as a fair, adequate and extensive broadcasting of the arguments by the media are equally relevant.” (s. 8, kappaleeseen 26)